

- 4 Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. // Вибрані твори: В 5-ти т. / В.О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1977. – Т. 3. – 670 с.
5. Чепіга Я. Вільна школа і її ідеї й здійснення їх в практиці / Я. Чепіга. – К., 1918.–158 с.

УДК 378

ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ А.С. МАКАРЕНКА ДЛЯ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Кравцова Л.О.

В статті розкривається питання внеску А.С. Макаренка в педагогічну теорію і практику. Зосереджується увага на сутності педагогіки як науки про передачу досвіду життя попередніх поколінь у діяльність навчально-виховних заходів. Педагогічна увага й повага до кожного вихованця допомагає формуванню успішної особистості.

Ключові слова: приклад, педагогічні знання, принцип поваги, позитивна педагогіка.

ЗНАЧЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ А.С. МАКАРЕНКА ДЛЯ СОВРЕМЕННОЙ ПЕДАГОГИКИ

Кравцова Л.О.

В статье раскрывается вопрос вклад А.С. Макаренка в педагогическую теорию и практику. Сосредоточивается внимание на сущности педагогики как науки о передаче опыта жизни предыдущих поколений в деятельность учебно – воспитательных мероприятий. Педагогическое внимание и уважение к каждому воспитаннику помогает формированию успешной личности.

Ключевые слова: пример, педагогические знания, принцип уважения, положительная педагогика.

THE VALUE OF THE A.S. MAKARENKO FOR MODERN PEDAGOGY

Kravcova L.O.

Key words: A.S.Makarenko, pedagogy personality, method, education, theory and practice.

Приклад як метод виховання є одним із яскравих і переконливих методів для наслідування молоді в зв'язку з його реальним змістом і проявами в конкретних умовах. Щодо життя і діяльності А.С. Макаренка, то факт його народження і діяльності на межі тисячоліть, овіяний революціями, то він є яскравим саме дякуючи тим, що в ньому поєдналися творча (теоретична діяльність) і практична – навчальна й виховна. Вже в 1902 році А.С. Макаренко написав низку віршів, сатиричних оповідань і прочитав їх у класі товаришам. А в 1903 році читав твори М. Горького, захоплюється ними, бо й книги письменника та його поведінка захоплюють своїм реальним змістом. Постійне успішне навчання А.С. Макаренка, починаючи з початкових класів і завершаючи всіма наступними навчальними установами з документами про те, що «выдержал экзамены очень хорошо» та направляє на роботу розкриває педагога як унікальну обдаровану особистість.

Разом з вихованцями А.С. Макаренко об'їхав, як керівник екскурсій, десяток міст СРСР (Москва, Петербург, Ніколаєв, Херсон, Севастополь та ін.). проживаючи в Києві під час канікул, він сумлінно працює в архівах, відвідує театри, концерти симфонічного оркестру. Навчаючись у Полтавському учительському інституті, він продовжує писати вірші, гуморески, готується до вступу в Московський університет. Його виступи на студентських конференціях викликають зацікавленість, а випускний твір на тему: «Криза сучасної педагогіки» нагороджується золотою медаллю. В 1917 році (закінчення Полтавського учительського інституту) одержав характеристику, в якій написано: «Макаренко Антоний – выдающийся воспитанник по своим способностям, знаниям, развитию и трудолюбию; особый интерес проявил к педагогике и гуманитарным наукам, по которым очень мно-

го читал и представлял прекрасные сочинения. Будет весьма хорошим преподавателем по всем предметам...».

Звертає увагу постійність уподобань А.С. Макаренка. Він в усі періоди життя досліджував педагогіку, оцінював реальний стан навчання і виховання та намагався запропонувати власні підходи до найбільш серйозних проблем. А.С. Макаренко прожив коротке, але яскраве життя. Пояснюється це його сміливістю, освіченістю, високим почуттям відповідальності й загального рівня вихованості. Саме життя і діяльність такої яскравої особистості може здійснювати справді ефективний вплив на учнів, студентів.

Народження А.С. Макаренко відбулося в селі Білопіллі Сумського повіту Харківської губернії 13 березня 1888 р. в сім'ї майстра малярного цеху на залізниці. Батько любив сина, дружину, не сварився, не пив, хоч був вимогливим. Помер в рік коли, син Антон закінчував учительський інститут. Такою ж чуйною і вимогливою була мати педагога Тетяна Михайлівна. Сім'я жила скромно, але була працюютою, чесною, де кожен мав чітко визначені обов'язки, виконання яких було обов'язковим. Такі умови й формували повноцінну особистість. Високі людські якості й глибоке знання сформували професійного педагога. І саме широкий обсяг знань впливав на формування вчителя – організатора, керівника, вченого.

А.С. Макаренко був викладачем залізничного училища при заводі, де працював його батько. Потім очолив двохкласне залізничне училище.

Двохкласне училище мало тоді 5-класний статус: 3 роки – 1 клас (початкова школа), 2 – другий клас, що давало закінчену початкову освіту. Рівень підготовки А. Макаренко було високо оцінено: залізничні школи добре фінансувались, рівень підготовки учнів був досить високий, що відповідало й рівню вимог до зайнятих у роботі на залізниці.

Першою книгою про видатного педагога стало дослідження Євгена Михайловича Мединського. В загальній характеристиці вчений звертає увагу на умови життя, навчання, оцінки в школі, ВНЗ влітаються в загальний аналіз роботи педагога.

Н.А. Морозова, М.Д. Ярмаченко та інші автори на найраніший період життя А.С. Макаренка уваги не звертали тоді як його діяльність була завжди продуктивною.

Що є провідним у роботі А.С. Макаренка? Що є цікавим і сьогодні? Розглянемо основні показники щодо ролі його приклади для сучасної педагогіки.

1. Фактори, умови навчання, виховання заслуговують на увагу, бо вони є предметом розгляду в усіх педагогічних курсах. У зв'язку з цим цікавим є матеріали про сім'ю педагога. Якраз здорова фізично, працездатна й стримана морально. Всі вимоги стали основою для формування чіткості в розумінні завдань та готовності до безумовного виконання. Це стало позитивним фактором впливу на молодого А.С. Макаренка.

2. Літературно-художні погляду та вибір для читання творів К.Д. Ушинського, М.І. Пирогова, О.М. Остроградського, М.О. Добролюбова, М.Г. Чернишевського, Л.М. Толстого, В.Г. Короленко, М. Горького. Останній став не тільки улюбленим його письменником, сучасником, але певним чином і прикладом для виховання його самого та його комунарів.

3. Щодо літературної діяльності самого А.С. Макаренка, то він рано почав звертатись до літературної творчості (з 1918 р.). І першим рецензентом став М. Горький. Пізніше ці дві видатні особистості стали однодумцями в творчих пошуках і визначенні педагогічних пріоритетів. Пропозицію організувати колонію для неповнолітніх (за 6 км від Полтави) А.С. Макаренко приймає без роздумів і починає енергійно розв'язувати всі складні питання з відкритого листа.

Зібрані на вокзалі і вулицях безпритульні стали вихованцями та були поставлені в умови: все обладнати для життя в стінах старого монастиря. Так і почалось життя трудової колонії. Вся історія колонії стала історією боротьби за існування.

Талант і працездатність, «педагогіка віри» виручали А.С. Макаренка в кожен період його життя і діяльності. Дослідники називають той навчально-виховний процес експериментом, який дав хороші результати. Чому? Як і ті умови (початок XIX ст.), так і перші (початок

XXI ст.) вимагали напруги розуму, волі, духу, виважених реальних дій.

Актуально звучать слова А.С. Макаренка про вирішальну роль соціальних факторів: середовища, умов праці й відпочинку, побуту, організованого процесу формування світогляду й морально досконалої особистості. Виховує все: речі, дії, вчинки.

Зупинимось на умовах, які запропонував А.С. Макаренко та які створювались ними самими і давали позитивні результати. До них відносимо позицію А.С. Макаренка про те, що діти не готуються до праці, але живуть, мислять, переживають зараз: «дети – это живые жизни». «Мой мир – мир организованного созидания человека.... Но здесь сталько всего, что это и мой мир», сказав А.С. Макаренко 27 липня 1927 р.

Виходячи з даних посилань і слід розглядати живий приклад справжнього педагога, художника, письменника, теоретика. Власне саме теорія виховання започаткована А.С. Макаренком. Ним розроблено зміст виховної роботи, принципи й методи роботи, вимоги до особистості вихователя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Е.Н. Медынский. Макаренко А.С. Жизнь, деятельность, педагогическая система. Изд. ЦКВЛКСМ «Молодая гвардия», М.: 1944. – 91 с.
2. Н.А. Морозова. Макаренко А.С. Семинарий. Изд. ЛГУ, 1957, 107 с.
3. Макаренко А.С. Избранные произведения: К.: В 3-х т./ 1 Т. – 517 с.
4. Сорока-Росинский В.Н. Педагогические сочинения / сост. А.Т. Губко. – М.: Педагогика, 1991. – 240 с. – (Педагогическая б-ка).